

Oponentský posudek bakalářské práce pana Vítězslava Máry "Marxovo pojetí cechovního zřízení"

Doc. PhDr. Ladislav Benyovszky, CSc.

Úvodem si – bez jakékoli zlé vůle vůči autorovi bakalářské práce, protože problém je neskonale širší, než individuální- neodpustím konstatování, že mi nečiní pražádnou radost, že se již po třiceti letech opět ve svém životě setkávám s implicitně faktem vzniku této práce předpokládaným faktem, že "doba cítí" jako z předlouhé historie filosofie hodno zájmu, právě toto. "Narůstání moci nad přírodou", "emancipace od přirozených podmínek výroby", "přibližování se tak k říši svobody", cituje autor bakalářky (s. 9) z *Německé ideologie a Kapitálu*, a právě to – necituje se jen k tomu patřící "společenská produkce individuí" – je viděno opět jako " *humanistický rozměr*" Marxova díla, s připomenutím dnes už dávného z politických okolností všešlého lišení mezi "starým" a "mladým Marxem. Tak co to asi je – *humanismus*. Je to zase toto? Nicméně o něco málo konkrétněji:

Za prvé a především, co v práci chybí: Co chybí úplně, je uvážení (a tudíž promyšlení dílčí analyzované souvislosti vzhledem k němu) toho, co *Marx* sám považoval za svůj jediný a největší objev a co ho dělá tím, kým je: *dvojaký charakter práce* skrytý ve – v čem? – v tom, co je z toho smysluplné, tedy ne ve "věci", či "předmětu", ale *zboží* (proto právě tím *Kapitál* začíná). Chybí *tudíž* (! – tzn. právě proto není viděna jako pro téma důležitá), analýza *směny, peněz a kapitálu*. To není tématu vnější záležitost, protože prostá kooperace, manufaktura, tovární systém a původní akumulace kapitálu rozkládají *nutně* cechovní zřízení, jež proto zůstává omezenou a nestálou společenskou formou organizace pracovního procesu, v poslední instanci na základě *specifické dvojaké povahy času lidské práce*, tzv. "*Arbeitszeit*", "pracovní doby", jak se říkalo za socialismu, říká dodnes, a bude říkat až do doby, dokud se nepřestane měřit "práce dvou lidí stejně jako rychlost dvou lokomotiv", abych si také zacitoval *Německou ideologii*.

Za druhé: Zavedení překladu pojmu "Produktion" jako "produkce" a nikoli "výroba" vyřeší jen to (Autor se tak chce vyhnout tomu, abychom měli představu "činnosti materiální", nicméně je zapotřebí uvážít, že Marx programově hovoří o *materialismu a materiální činnosti*, a že jde tedy spíše o to uvážít, co se míní tou "materialitou".), že místo *výrobního způsobu*, který je souhrnem *výrobních vztahů* odpovídajících danému stupni *výrobních sil*, jak to známe z brožurek, tu máme *způsob produkce*, který je souhrnem *produkčních vztahů* odpovídajícím danému stavu *produkčních sil*. (V obou případech jde o vztah "dialektický") Bylo by asi lépe se *ohledně základních kategorií* (Grundbegriffe jako "Daseinsformen" a "Existenzbestimmungen" viz Grundrisse – kariéru na tom udělal G. Lukacz (vícesvazková *Ontologie společenského bytí*)) *neopírat* o texty programově ujasňující, popularizační a ideologické - *Německá ideologie* (ujasňující rukopis, včetně slavných Tezí o Feuerbachovi.

Navíc psaný ve "vlnách" vzniklých tím, jak kus psal Engels, pak zas Marx, pak zas Engels atd.– jeden sovětský badatel ty vlny v tom do MEGA pak sceleném textu vyzoroval a udělal teorii, že to je znak "dialektiky"), Bída filosofie (snaha zamezit dělníkům aby je zmítl Proudhon), Manifest komunistické strany atd. protože (uvědomme si- ideologický spisek je tu východiskem!, Marx tohle ve své práci odlišoval!) tak vzniká celé to proslulé schéma *společensko- ekonomická formace* resp. *výrobní způsob* (jakýpak je asi jejich vztah?), pak *výrobní síly* (jakpak pozoruhodně téměř neužívaný je tento pojem (plurál!) u Marxe!), *výrobní vztahy* (o tomto pluriálu platí totéž), jejich "dialektický vztah" (odkudpak vůbec je tento pojem? Od Marxe?) atp..

Lepší by asi bylo zamyslet se nad tím, co se tou "Produktion" myslí (Proč místo toho schematu není analýza pasáže *výroba- spotřeba* z úvodních partií *Grundrissů*, příp. *Teorii o nadhodnotě I.?*) a jaký je její kořen. To by vedlo k povšimnutí si její – výroby - povahy *síly* (Kraft – singulár!), to jest *práce* (Arbeit) v její finální (pohyb účelu – předmět-prostředek-schopnost) strukturaci (viz opět nevyužitý "pracovní proces" v *I. Kapitálu*, práce braná "nezávisle na společenské formě") a příslušném rozvinutí (mašinerie v *Grundrissech* ap.). To by snad napovědělo, že je tu cosi jako *vlastnictví* (Eigethum), coby vazby mezi "momenty" tohoto "pracovního procesu" vyrůstající (již Rousseauův poznatek) z toho, že člověk je jednostranný výrobce a univerzální spotřebitel, a že tedy *práce* je možná jen jako "dělená" (viz *dělba práce*), a že tu tedy je nějaký protože ho nelze obejít, původní, společenský vztah ("materiální" – singulár!), totiž právě to "Eigenthum". "Vlastnictví původně jest vztah individua k podmínkám k němu náležejícím jako svým, předpokládaným jaksi s jeho vlastním jsoucнем. K těmto podmínkám se vlastně nijak nechová, nýbrž je tu dvojitě (ist doppelt da) – jako on sám a jako ty podmínky k němu náležející. Tyto podmínky jsou dvojí...atd" – tak nějak to v těch *Grundrissech* stojí, že, a z toho se rozvíjí ty způsoby výroby "antický" atd... A tohle jsou ty "výrobní vztahy", pokud nám jde o Marxe a ne o marxismus či marx-leninismus. Proto také u Marxe najdeme, že dějiny chápe jako "přírodně-historický proces", ale nenajdete tam žádnou "historickou", či "dialektickou" "metodu" (jak nám bakalářské práce sugeruje (s. 9 a násl), ač možná jen chce splnit známý to požadavek na práce postupové "uvést metodologická východiska"), krom náznaku "postupu od abstraktního ke konkrétnímu" z *Grundrissů*, což je variace na Smyslovou jistotu z Hegelovy *Fenomenologie ducha*.

Závěrem: Práce *poctivě* a s pomocí pomůcek (materiálů a literatury) své doby promýšlí to, co se už sto let promýšlelo s pomocí pomůcek (materiálů a literatury) jiné doby, doby jejíž pomůcky se mají za nepřátelské a proto již nepoužívají. Oba postupy – jakkoli ten druhý stojí teprve v počátcích (tak 50. léta XX.st.) prvního se pozoruhodně shodují nejen v obecných schemech, ale hlavně v tom, že chybí vhléd do "kořene" Marxova uvažování, totiž do motivu samé "změny formy látky" (viz *Grundrisse*), jež je viděna jako základ *lidské* ontologické relevance (viz výše "humanismus"), jež ale může a musí *zbytnět* na různých momentech *předmětného vztahu*. Myslím, že autor (viz zručnost, umění (s 27 a n.)– to je totiž TECHNÉ) *správně* vidí místo cechovního zřízení tam, kde tato ontologická relevance

zůstává ještě na momentu (od přirozených podmínek) se osvobozujícího individua. Zároveň nelze upřít, že se potýkal s teoreticky nesnadnou záležitostí. Budu proto rád, když postupně nalezne meze uvažování poloviny IXX. století. Práci navrhuji hodnotit jako *velmi dobrou (2)*, s přihlédnutím k průběhu obhajoby.

V Praze 4.8.2017